

Odborníci u kulatého stolu řešili, jak vymýtit rakovinu

Nositeli nebezpečných virů jsou i muži

Praha, 18. 6. 2024 – Zákeřné lidské papilomaviry (HPV), které způsobují různé typy rakoviny, napadají jak ženy, tak muže. Muži však o tom, že mohou být nositeli nebezpečných virů, nemusí vůbec vědět. Na rozdíl od žen pro ně totiž neexistují testy, které by přítomnost HPV v těle potvrdily. Dozví se to tak většinou až ve chvíli, kdy onemocní oni sami nebo jejich partnerka. O tom, jak zcela vymýtit rakovinu způsobenou virem HPV, na kterou umírají ženy i muži v podobné míře, diskutovali odborníci u dnešního kulatého stolu.

„Doposud se v souvislosti s HPV mluvilo převážně o rakovině děložního hrdla. Muži tak zůstávali stranou pozornosti. Přitom mohou být nejenom přenašeči HPV infekce, ale mohou také sami HPV asociovanou rakovinou onemocnět. Vnímám to jako závažné téma, o kterém musíme hovořit. Týká se totiž nás všech,“ vysvětluje místopředseda Výboru pro zdravotnictví Poslanecké sněmovny PharmDr. Petr Fifka (ODS), organizátor a moderátor kulatého stolu s názvem Rakovině lze předejít i očkováním. HPV se netýká jen žen, ale i mužů.

Zcela zásadní je podle něj prevence. Rozvoji nemocí, které způsobuje lidský papilomavirus, lze totiž předcházet očkováním. *„Je třeba apelovat na rodiče, aby nechali očkovat nejenom své dcery, ale i syny. Včasná vakcinace jim poskytne účinnou ochranu před rozvojem onemocnění,“* zdůrazňuje PharmDr. Petr Fifka. *„Naším cílem je rakovinu způsobenou HPV v České republice zcela vymýtit nebo ji alespoň dostat na úroveň vzácného onemocnění. To se podařilo např. v Austrálii v případě rakoviny děložního hrdla. Předejdeme tak zbytečným úmrtím a zároveň snížíme náklady na zdravotní péči související s onkologickou léčbou, které stále rostou,“* dodává poslanec Petr Fifka.

Podle lékařů se v průběhu života s HPV infekcí setká až 80 % české populace. *„Imunitní systém se s ní většinou vypořádá, nicméně v řadě případů se z infekce může vyvinout rakovina či jiné HPV podmíněné onemocnění. U žen je to nejčastěji karcinom děložního hrdla, u mužů dominují nádory orofaryngu, tedy ústní části hltanu. Počet těchto pacientů neustále roste,“* říká doc. MUDr. Milan Vošmik, Ph.D., člen výboru České onkologické společnosti ČLS JEP. Zatímco v roce 2011 mělo podle onkologa rakovinu orofaryngu 23 % všech pacientů s nádory v oblasti ORL, o 5 let později už to bylo 27 % a v roce 2020 dokonce 30 %. *„Z nádoru jsme schopni zjistit, zda jej způsobil vir HPV, a dokonce umíme určit přesně kmen. HPV stojí za karcinomem ústní části hltanu z 60–80 %,“* vysvětluje doc. Vošmik a dodává, že nejčastější jsou rizikové HPV kmeny 16 a 18. Lékaři rozlišují typy HPV s nízkým rizikem vyvolání nádoru a ty s vysokým, které malignity způsobují.

„To, že víme, zda nádor vznikl kvůli HPV nebo z jiných příčin, nám pomáhá v následné léčbě. Pokud je nádor HPV pozitivní, má pacient větší šanci na vyléčení, než když je důvod vzniku karcinomu jiný – například kouření nebo konzumace alkoholu,“ doplňuje onkolog.

Snahou lékařů, patientských organizací a politiků je však především to, aby ženy a muži rakovinou vůbec neonemocněli a preventivně se naočkovali. *„Před několika týdny se mi ozval mladý, asi třicetiletý muž s tím, že mu našli rakovinu penisu způsobenou virem HPV. Kvůli léčbě bohužel o penis přišel a to mu sebralo chuť žít. Takových pacientů bude přibývat, a proto se chceme více zaměřit na mužské zdraví. Vyzveme muže nejenom k pravidelné kontrole varlat, ale i k očkování proti*

HPV,“ doplňuje Bc. Michaela Tůmová, místopředsedkyně výboru Hlasu onkologických pacientů.

Organizace pomáhá jak pacientům s rakovinou, tak jejich příbuzným.

Zdravotní pojišťovny hradí očkování proti HPV od ledna letošního roku všem dívkám a chlapcům ve věku od 11 do 14 let (do 15. narozenin). Podle MUDr. Hany Cabrnachové, MBA, místopředsedkyně České vakcinologické společnosti ČLS JEP, je však v Česku proočkováno jen asi 50 % chlapců a 70 % dívek. „Podle Světové zdravotnické organizace by přitom pro vymýcení HPV asociovaných karcinomů bylo třeba proočkovat 90 % dívek a zvýšit proočkovanosť i u chlapců. Naším cílem by tedy měla být včasná vakcinace dětí. Vakcíny proti HPV jsou nejúčinnější, pokud jsou podány předtím, než je osoba vystavena viru. Je třeba silně apelovat na rodiče a vysvětlit jim, proč by měli nechat očkovat nejen dcery, ale i syny – před nemocí ochrání nejen je, ale také jejich budoucí partnerky. Na prevenci je třeba dbát i poté, co ‚dětí‘ přejdou do péče praktiků pro dospělé,“ upozorňuje MUDr. Cabrnachová. Odborníci budou podle lékařky usilovat o to, aby zdravotní pojišťovny proplácely očkování proti HPV i dětem starším 14 let a také mladým dospělým, kterým v dětství tato šance z různých příčin unikla a pro které je přitom očkování stále účinné.

Investice do očkování se totiž podle expertů bohatě vrátí v úsporách za péči o onkologicky nemocné. „Výsledky naší analýzy ukazují, že současná míra proočkovanosťi proti viru HPV přinese v případě jednoho ročníku dětí z hrazené kohorty 11–14 let dlouhodobé úspory ve výši přibližně 2,2 miliardy korun, které by jinak byly vynaloženy na léčbu onemocnění způsobených tímto virem. Kromě toho stát nepřijde o dalších 36,5 milionu korun z budoucích příjmů v důsledku předčasných úmrtí na rakovinu. Zvýšení aktuální proočkovanosťi populace, například doočkováním části starších adolescentů a mladých dospělých, by jednoznačně prohloubilo značné ekonomické, ale i zdravotní benefity vakcinačního programu proti lidskému papilomaviru,“ říká doc. Dr. Rer. Nat. Aleš Tichopád, Ph.D., vedoucí týmu CzechHTA Fakulty biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze.

Jak odborníci na kulatém stole dále zmínili, z dat z klinických hodnocení a dalších dostupných analýz vyplývá, že má stále smysl očkovat také dospělé muže a ženy. Tedy ty, kteří se již s HPV infekcí setkali. Očkování totiž poskytuje ochranu proti širšímu spektru rizikových typů HPV a k nákaze může dojít v průběhu života opakovaně, různými typy viru. „Praktičtí lékaři jsou připraveni očkovat ‚na pojišťovnu‘ registrované pacienty do 15. roku života, kterým vakcínu hradí zdravotní pojišťovny. Rádi bychom očkovali i starší děti a mladé dospělé, na ty se ale úhrada pojišťoven nevztahuje. Jsme také připraveni očkovat starší samoplátce a seznamovat je s riziky HPV infekcí v rámci preventivních prohlídek,“ dodává předseda Sdružení praktických lékařů MUDr. Petr Šonka.

HPV

HPV je zkratka pro lidský papilomavirus. Je jednou z nejčastějších sexuálně přenosných infekcí a týká se jak žen, tak mužů. Šíří se i při orálním sexu, mazlení nebo přes kontaminované předměty (ručníky).

HPV infekce způsobuje až 98 % případů rakoviny děložního hrdla a 90 % případů genitálních bradavic. Podíl HPV infekce na karcinomech dutiny ústní a orofaryngu se celosvětově různí, u některých typů dosahuje až 80 %. Výskyt tohoto typu karcinomu stoupá, především u mužů – týká se jich více než čtyři z deseti nových případů rakoviny způsobených HPV.

Infekci nelze vyléčit, lze pouze utlumit její projevy, resp. onemocnění, které vyvolala. O pacienty se tak starají gynekologové, onkologové, dermatovenerologové, lékaři ORL, urologové a proktologové. Jedinou prevencí je očkování, u žen se při gynekologických prohlídkách ještě provádí v pravidelných intervalech screening karcinomu děložního hrdla, resp. test na detekci DNA HPV.